MAATALOUS

Karja on ylpeytemme ja elämän tarkoitus.
KONSULTTI MOSES MAESYA, SNV-KEHITYSJÄRJESTÖ

Oma teurastamo takaa paimentolaisille aiempaa paremman hinnan lihasta

Välikäsien karsiminen hyödyttää sekä myyjää että ostajaa.

SATU LEHTONEN

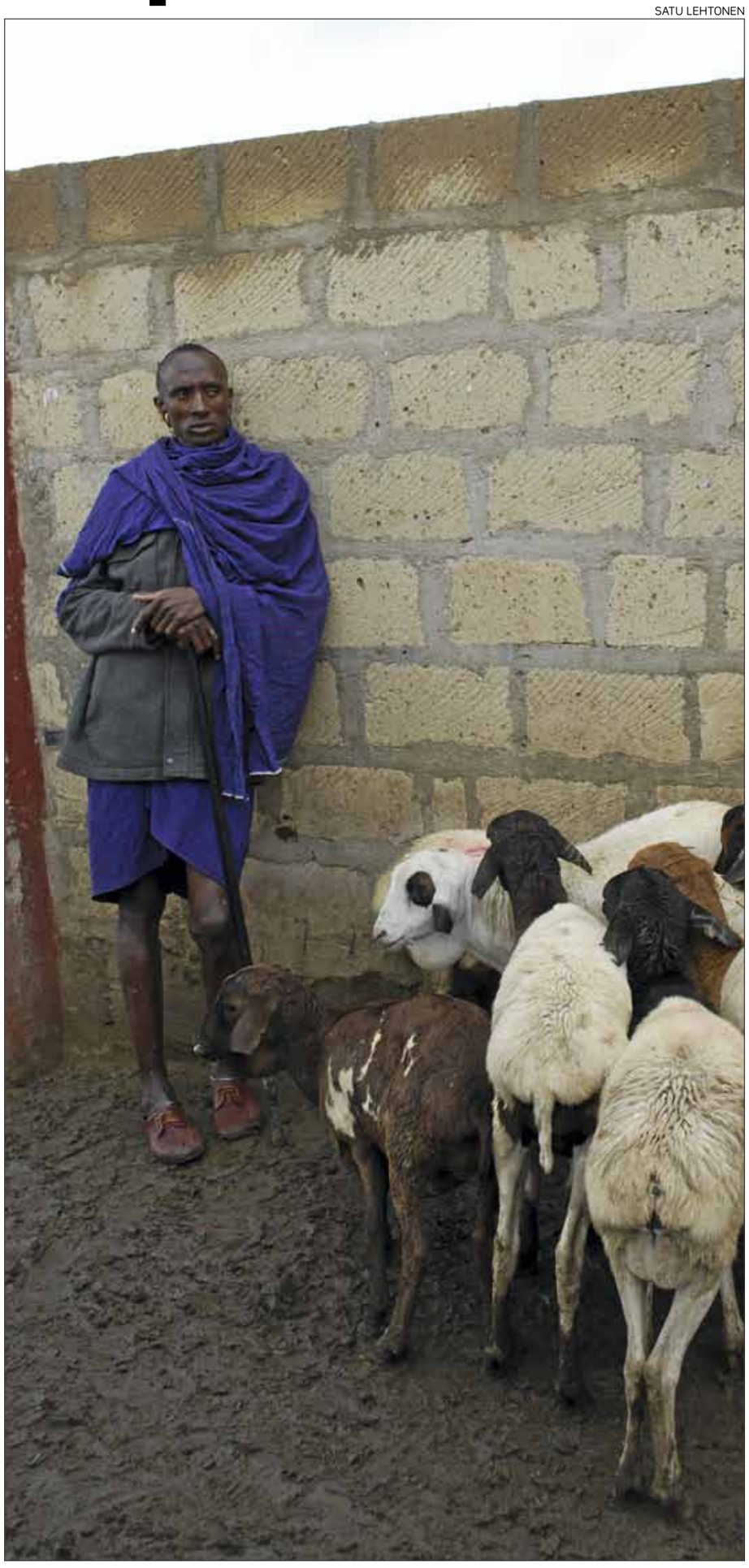

Maasai-mies toi vuohilauman myytäväksi markkinoille.

KENIA (MT)
Yli 40 miljoonan asukkaan Kenia on yksi Afrikan suurimmista talouksista, mutta suuri osa väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella.

Koska maatalous on tärkein toimeentulon lähde, viljelijöiden aseman parantaminen olisi tehokas keino kohentaa asukkaiden oloja.

Tilat ovat pieniä ja monesti harrastelijamaisesti hoidettuja. Maataloutta ei pidetä kunnon ammattina, vaan se on usein eläkepäivien selviytymiskeino. Nuoria maatalous ei kiinnosta.

Pääomasta on tiloilla kova pula ja tuotteiden markkinoinnissa on ongelmia: tiet ovat kehnoja, matkat pitkät, ostajiin ei ole yhteyksiä.

Kun kunnon markkinakanavia ei ole, välittäjä saattaa hakea tuotteet tiloilta pilkkahinnalla. Viljelijän on pakko myydä, jotta saisi jostain rahaa.

Kaupallinen järjestäytyminen on kuitenkin vauhdissa. Osuuskunta-ajatus elää vahvana, ja monen muunkinlaisia yrityksiä perustetaan.

Maasai-omisteinen yritys

Yksi menestystarina on Keekonyokien teurastamo Kiserianissa, pääkaupunki Nairobin lähellä.

1981 perustettu teurastamo on maasai-heimoon kuuluvien yrittäjien omistuksessa.

Keekonyokien kasvu on ollut kenialaisessa mittakaavassa nopeaa. Kun vuonna 2005 teurastettiin 30 nautaa päivässä, nyt keskiarvo on 160. Lisäksi päivässä teurastetaan satakunta lammasta tai vuohta.

Teurastamon yhteydessä on vilkas markkinapaikka, jonne paimentolaiset tuovat eläimiään jopa viikon matkan päästä, myös naapurimaa Tansaniasta. Kaikkiaan markkinapaikka palvelee 200 000 paimentolaisperhettä.

Teurastamo tuottaa 30 prosenttia Nairobissa kulutetusta lihasta.

Työntekijöitä on 170. Lisäksi teurastamo työllistää epäsuorasti satoja ihmisiä, muun muassa siivous- ja kuljetustehtävissä.

Teurastamo ja sen markkinapaikka takaavat paimentolaisille varman menekin ja melko tasaisen hinnan. Välikädet on sen avulla kitketty ketjusta.

Pakastettu liha on huonoa lihaa

Keekonyokien teurastamo ei osta eläimiä vaan myy palveluitaan. Ostaja valitsee sopivan eläimen markkinapaikan tarjonnasta ja teurastuttaa sen saman tien.

Keniassa arvostetaan tuoretta lihaa, joten aamulla ostettu eläin on usein päätynyt ruokapöytään jo iltaan mennessä.

Vaikka pakastettua tai säilöttyä lihaa pidetään huonona, teurastamossa suunnitellaan säilöntätoiminnan aloittamista. Silloin paimentolaisilla olisi mahdollisuus myydä karjaa kuivuuden iskiessä, vaikka juuri silloin ei sattuisi riittävästi kysyntää olemaankaan.

Markkinapaikalla myytävän ison härän keskihinta voi olla 60 000 Kenian shillinkiä eli 600 euroa. Lehmästä saa 250–300 euroa, keskikokoisesta vuohesta tai lampaasta 40–60 euroa.

Vuohi on lammasta kalliimpi, koska sen liha on enemmän kenialaisten makuun.

Naudanfile ei ole kovin arvostettua. Liha on totuttu keittämään, ja monet muut ruhonosat sopivat keitettäviksi filettä paremmin.

Sianlihaa ei kovin moni kenialainen syö. Siitä suuri osa menee hotelleihin turistien ruokapöytiin.

Kaikki markkinapaikan eläimet eivät päädy suoraan teuraaksi. Seudulla toimii esimerkiksi naisryhmiä, jotka ostavat heikkoja, laihoja eläimiä, lihottavat ne ja myyvät sitten paremmalla hinnalla.

SATU LEHTONEN

Tämä on ensimmäinen osa kolmiosaisesta juttusarjasta, joka syntyi kansainvälisen maataloustoimittajajärjestön IFAJ:n ja hollantilaisten viljelijä- ja osuustoimintajärjestöjen perustaman kehitysjärjestön Agriterran matkalla Keniaan.

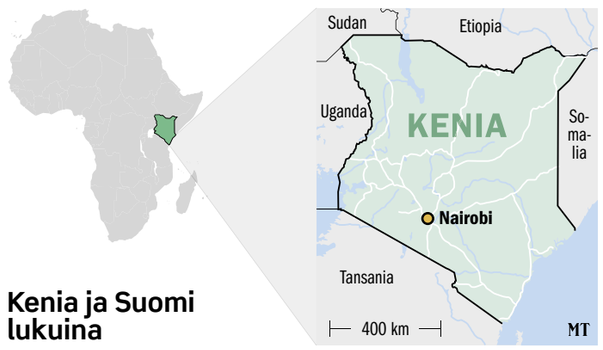

Kenia ja Suomi lukuina

	Kenia	Suomi
Asukasluku, miljoonaa henkeä	38,6	5,4
Pinta-ala, km²	581 313	390 903
Viljelykelpoinen maa, %	9,5	7,4
0–14-vuotiaiden osuus,%	42,2	16,5
Työttömyysaste, %	40 1)	7,3
Maataloudessa työskentelevien osuus, %	75	4 2)
Maatalouden osuus bkt:stä	25	3

1) Paikallisviranomaisten arvio.
2) Suomi: koko alkutuotannon osuus.
Lähteet: Tilastokeskus, YK ja afrikkanet.fi

MAATALOUTTA MAAILMALTA

Karja on edelleen maasai-heimon pankki

KENIA (MT)
Vaikka maaseutu Nairobista pohjoiseen huumaa vehreydellään, kaikkialla Keniassa kasvu ei ole yhtä yltäkylläistä. 70 prosenttia maan pinta-alasta on niin kuivaa, että se soveltuu lähinnä luonnonlaitumeksi.

Näillä alueilla paimentolaiset vaeltavat edelleen karjansa kanssa aina sinne, missä on satanut ja ruoho kasvaa.

SNV-kehitysjärjestössä työskentelevä konsultti **Moses Maesya** on moderni nuori mies, joka on viettänyt lapsuutensa paimentolaisten matkassa. Sen jälkeen kun koulu ja taloustieteen opinnot sitoivat hänet paikalleen, enää lomat kuluivat oman heimon, maasaiden, parissa.

Myös Maesya omistaa karjaa. Lukumäärää hän ei suostu kertomaan, mutta toteaa hymyillen olevansa rikas mies.

Maasaille karja on edelleen pankki, sillä rahalaitoksiin ei uskota. ”Karja on ylpeytemme ja elämän tarkoitus”, Maesya sanoo.

Kohta käy myös ilmi, miksi maasai ei kerro karjansa kokoa. ”Uskomme, että jos lasket eläimet, menetät niistä yhden.” Jokainen eläin tunnetaan, mutta lukumäärää ei mietitä.

Moses Maesya

Eläimiä myydään vain silloin kun on pakko.

Maesya kertoo, että hänen äitinsä suhtautui hiukan epäillen poikiensa opiskeluun. ”Hän sanoi, että kun menette kouluun, alatte katsella eläimiä rahan kiilto silmissä.” Se olisi vastoin kaikkia perinnäisiä arvoja.

Ilmastonmuutos tuo kuivuutta

Paimentolaisten elämä on vaikeutunut, Maesya kertoo.

Karjaa laidunnetaan suurilla yhteisesti omistetuilla alueilla. Varsinkin Nairobin lähellä maa on kallista ja monella on kiusaus myydä sitä kaupunkilaisille tonteiksi. Laidunalueet pilkkoutuvat ja kutistuvat.

Toinen suuri ongelma on ilmastonmuutos.

Keniassa on kaksi sadekautta, pitempi maalis–toukokuussa ja lyhyempi marras–joulukuussa. Viime vuosina sateet ovat tulleet epäsäännöllisiksi ja joskus jääneet kokonaan tulematta.

”En tiedä, onko kyse ilmastonmuutoksesta”, Maesya sanoo, ”mutta poikkeuksellista tämä on”.

Viime kuivuuskaudella 2010 Keniassa kuoli tuhansia eläimiä.

Keekonyokien paimentolaiskoulussa viljelijöitä opetetaan muun muassa viljelemään ja säilömään heinää kuivuuskausien varalle. Kiinnostus koulutusta kohtaan on ollut suurta, sillä kaikki näkevät, että uusia selviytymiskeinoja tarvitaan.

SATU LEHTONEN

Ruoka kypsyy biokaasulla.

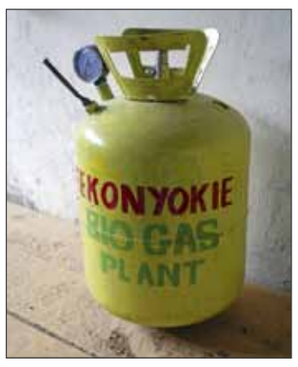

Biokaasupakkaus.

Teurasjätteestä biokaasuksi

KENIA (MT)
Keekonyokien teurastamon lattialla valuu veri. Se kerääntyy lattiassa kulkeviin kanaviin, virtaa ulos ja valuu betonialtaaseen.

”Ennen tämä kaikki meni jokeen, nyt siitä tehdään biokaasua”, teurastamon johtajiin kuuluva **Michael Kibye** kertoo ylpeänä.

Päivässä biokaasua syntyy 200 kuutiometriä.

Kaasusta tehdään generaattorilla virtaa teurastamon tarpeisiin. Sitä ajateltiin aluksi myös myydä sähköyhtiölle, mutta myynti olisi ollut liian byrokraattista.

Niinpä kaasua myydään sellaisenaan. Sitä johdetaan putkia pitkin seitsemälle lähiseudun hotellille. Niissä kaasua käytetään ruuanlaittoon.

Tuotanto on nyt menekkiä suurempi.

Tulevaisuuden suunnitelmissa on pakata biokaasua pieniin säiliöihin ja myydä sitä koteihin. Se auttaisi suunnattomasti perheenäitejä, jotka nyt kulkevat pitkiä matkoja keräämässä polttopuuta ruuanlaittoa varten.

Biokaasun käyttö hidastaisi eroosiota, kun puita ei enää tarvitsisi kaataa kotikeittiöiden tarpeisiin.

SATU LEHTONEN

Kylvösiemenkauppa käy jo nyt poikkeuksellisen vilkkaana

Siemenestä tulee pulaa, toteavat pakkaamot

Sertifioidusta kylvösiemenestä on mitä todennäköisimmin tulossa pulaa jo ennen kevättä.

Siemenkauppa on alkanut viime vuoden tapaan poikkeuksellisen aikaisin syksyllä. Lisäksi se on alusta alkaen ollut vilkasta.

”Erittäin vilkasta, selvästi tavanomaista vilkkaampaa”, korostaa Peltosiemenen toimitusjohtaja **Timo Uusi-Rauva**.

MT kysyi alkuviikon aikana suurilta pakkaamo- ja siemenkauppaketjuilta, millaisena ne näkevät siementilanteen.

”Uskoisin, että liikkeellä on runsaasti sellaisia viljelijöitä, jotka ovat todenneet, ettei omasta sadosta saa itävää siementä”, kertoo Tilasiemenen toimitusjohtaja **Jukka Hollo**.

Eviran mukaan vaikeiden korjuuolojen vuoksi monella tilalla oman sadon itävyys ei riitä kylvösiemeneksi (MT 9.11.).

Aikaiset kevätvehnät tekevät nyt kauppansa

Pakkaamoiden mukaan siemenet ovat tehneet tänä vuonna kauppansa kautta linjan: kaikki lajit ja lajikkeet kiinnostavat ostajia. Silti erityisiä suosikkejakin on.

K-maatalouden tuotelinjajohtajan **Antti Korpisen** mukaan kysytyimpiä ovat olleet monitahoiset ohrat sekä aikaiset kevätvehnät ja kaurat.

”Vehnän viljasato on monilla tiloilla vielä räikeämmin siemeneksi kelvotonta kuin ohra ja kaura”, Uusi-Rauva toteaa.

”Säiden vuoksi siemeneksi tarkoitettua kevätvehnää jouduttiin puimaan kosteana ja kuivaamaan korkealla lämpötilalla. Se on alentanut itävyyttä”, Korpinen kertoo.

Myös aikaiset lajikkeet ovat jälleen haluttuja, Hollo kertoo.

”Niitä on alettu haikailla jälleen. Varmasti vaikeilla korjuuoloilla on siihen suuri vaikutus.”

Sekä Uusi-Rauva, Hollo että Korpinen ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että ostetut siemenerät ovat aiempaa suurempia. Korpisen mukaan näin on erityisesti kevätvehnällä.

Syynä ei Hollon mukaan välttämättä ole vaikea korjuuvuosi vaan yleisempikin suuntaus.

”Varsinkin monilla isoilla tiloilla ostosiemen on todennäköisesti todettu helpoksi tavaksi ulkoistaa yksi työvaihe.”

Siementuotantokin kärsi vaikeista säistä

Loppukauden siemenpulaa voi tänä vuonna pahentaa sekin, että vaikeat korjuusäät söivät satoa muiden tilojen tapaan myös siementuotantotiloilla.

Tilannetta kyllä helpottaa Korpisen mukaan siemenviljelijöiden ammattitaito. He onnistuivat sääoloiltaan haasteellisena kasvukautena pääsääntöisesti suunnitelmien mukaan, Korpinen kiittelee.

Ongelmiakin silti on ollut, erityisesti kevätvehnällä. Osalla siemeneksi viljellyissä erissä itävyys on liian alhainen.

Sen sijaan kauran ja kaksitahoisen ohran sato oli hyvä, mutta niiden kysyntä on myös suurta.

Kokonaisuutena viljojen siemensato jäi tänä vuonna tavanomaista pienemmäksi.

”Tavaraa on selvästi tarvetta vähemmän. Monien lajikkeiden siemen on jo nyt loppunut”, Uusi-Rauva toteaa.

Ilman siementä kukaan ei silti jää, Hollo muistuttaa.

Vain vaihtoehdot vähenevät. ”Hyvin todennäköisesti rypsin ja rapsin siementä saa vielä kevälläkin, samoin härkäpapua.”

Myös nurmisiementen tilanne on hyvä.

Sato oli tänä vuonna keskimääräinen, mutta se on oikein hyvin itävää, Hollo kertoo.

Tuotantoalan täytyisi kasvaa

Tuotantoalan pieneneminen on jo pitkään ollut siemenketjun huolenaihe. Tältä osin tilanne ei ole muuttunut miksikään.

”Siementuotantoa on jo useamman vuoden ajan vaivannut tuotantoalan pieneneminen. Sitä pitäisi saada kasvatettua nykyisestä”, Hollo korostaa.

JUHANI REKU

Ratkaisuja tarvitaan ripeästi

Peltosiemenen toimitusjohtaja **Timo Uusi-Rauva** pitää välttämättömänä, että odotettavissa olevan siemenpulan takia ryhdytään poikkeustoimiin.

”Sekä itävyyspoikkeus ja huoltovarmuusvarastojen purku ovat molemmat välttämättömiä. Ehkä tarvitsee purkaa siemeneksi jopa lajikkeellista viljaa.”

Huoltovarmuuskeskuksen (HVK) varastoja yritettiin saada avattua jo viime keväänä, mutta ovet pysyivät säpissä. HVK ei katsonut avaamiselle olevan edellytyksiä.

Varmuusvarastot on tarkoitettu Suomelle tärkeiden taloudellisten toimintojen ylläpitämiseen erilaisissa häiriö- ja poikkeusoloissa.

Itävyyspoikkeuksella tarkoitetaan sertifioitavalta siemenerältä edellytettävän vähimmäisitävyysrajana nostoa. Normaalisti itäviä on oltava 85 prosenttia siemenistä, mutta EU:n luvalla rajaa voitaisiin väliaikaisesti laskea.

K-maatalouden tuotelinjajohtaja **Antti Korpinen** pitää itävyyspoikkeaman hakemista tärkeänä erityisesti vehnällä.

Uusi-Rauvan mukaan ainakaan Peltosiemen ei todennäköisesti ryhdy tuomaan siementä ulkomailta.

”Hukkakaurariski on melkoinen Keski-Euroopasta ja Baltiasta tuodussa siemenessä. Ruotsista tuskin juuri tavaraa saa, sielläkin on pulaa.”

Hän pitää tuontia ylipäätään tarpeettomana, jos ongelma päätetään hoitaa kotimaan varastoilla ripeästi kuntoon.

”Asia on valtion käsissä. Toivomme nopeita ratkaisuja, jotta siemen ehditään kunnostaa ja pakatakin.”

JUHANI REKU

Kustannusten nousu voi vähentää maitoa

Gallup Elintarviketieto arvioi, että ostorehujen hinnannousu voi vähentää väkirehujen käyttöä ja tuotosten nostoa sisäruokintakaudella.

Elintarviketiedon markkinakatsauksesta ilmenee, että Etelä-Suomen maitomäärä väheni lokakuussa runsaat kaksi prosenttia vuoden takaisesta.

Sekä lehmien määrä että keskituotos laskivat. Eniten tuotanto väheni Etelä-Savossa ja Kaakkois-Suomessa.

C-alueen maidontuotannon ennakoidaan asettuvan kiintiövuoden aikana tukirajoitteen pintaan. Tuotanto kasvoi vahvimmin Kainuussa ja Pohjanmaan maakunnissa.

Koko maan keskilehmäluku kohonnee loppuvuodesta yli 30 lehmän.

Kuluttajahinnat nousivat

Tuottajille maksettiin elokuussa normimaidosta 40,81 senttiä litralta eli 0,03 senttiä enemmän kuin viime vuonna.

Maitotuotteiden kuluttajahinnat olivat syyskuussa lähes neljä prosenttia korkeampia kuin vuotta aiemmin. Eniten kallistui jugurtti, jonka hinta nousi yli seitsemän prosenttia.

Kerman, voin, juuston ja maidon kulutuksen kasvu jatkui kesällä.

Tuontijuustojen osuus kulutuksesta kasvoi edelleen, ollen 46 prosenttia. Jugurttien tuonti väheni ja tuonnin osuus kulutuksesta laski hieman.

EU:ssa heikko markkinatilanne

EU:n maitomarkkinat olivat vuoden alussa heikot, mutta syksyllä hintataso elpyi hieman.

Meijereiden tilityskyky laski kesällä alle 30 sentin, viidenneksen alemmas kuin vuotta aiemmin.

Syksyllä tilitys on lähentynyt 35 senttiä litralta, koska kustannusten raju nousu pakotti teollisuuden perumaan hinnan alennuksia.

Useissa maissa maidontuotantoa vaivaa kustannusten nousun lisäksi rehupula ja kulutuksen aleneminen, MTK:n maitoasiamies **Sami Kilpeläinen** kertoo.

Tuotanto kasvaa rajusti Uudessa-Seelannissa, Argentiinassa ja Australiassa.

TERHI TORIKKA